

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 5.

V Ljubljani, 1. maja 1893.

Leto XXIII.

Pridi!

V jutru, ko blesteča zôra
Plavala je vrh gorâ,
Stopal sem po cesti v daljo
Brez naménov, brez željâ.

In zazrl sem v cvetnem vrtu
Sredi cvetja živi cvet,
Gledâl sem, dekletce, tebe,
Gledal srečo tvojih let.

In tedajci vztrepetâlo
V mêni čutno je srcé,
Pôgled sem do néba dvignil,
Môlil, môlil sem za té . . .

Od tedâj zarano v jutru
Ko je zôra vrh gorâ,
Stopam proti vrtu v dalji,
Poln naménov, poln željâ.

Vender, kje si, dete zlato? . . .
Prazen je brez tebe vrt,
In krasân ni, dá-si vspômlad
Čezenj svoj razgrinja prt.

Pridi zopet, dete, pridi,
Vzbûdi speče mi željé,
Da bom záte vroče môlil —
Pridi — kliče te srcé!

Modést.

Cvetlična posoda ali bratovska ljubezen.

Gledališka igra v enem dejánji.

(Po italijanskem izvorniku priredila Leopoldina Kersnik-Rottova.)

Osobe: Žiga, oče; Anica in Vladimir, otroka.

Igrališče gosposka soba.

Prvi prizor.

(Majhna soba; na jedne strani polica s knjigami. Sredi sobe miza, na mizi nekoliko pol papirja in tintnik; ob oknu polica s cvetličnimi posodami.)

Žiga (sam s knjigo v roci ogleduje zalo cvetico v cvetlični posodi). Ta cvetlica je popolnoma uspela; cvetje ima óno isto, kakor ga je opisal učeni prirodopisec. Da-si je cvetlica iz južne Amerike in uspeva le v ondotnem podnebji, posrečilo se je vender meni, a to le z velikim trudom, da sem jo vzgojil tudi pri nas, kder ne ugaja zrak takim cveticam. In kako lepo cvetè! Kadar bodem pobiral seme . . .

Drugi prizor.

Anica, Vladimir. Prejšnji.

Anica (skoči k očetu). Oče! tù imate robce, na katere vam sem izvezla začetni črki vašega ljubega imena. Robci so zdaj gotovi. Kako se vam dopade moje delo, oče?

Vladimir (priskoči od druge strani). Evo, oče, moje naloge! Izvolite pogledati, če sem jo prav pisal. Mislim, da je brez pogrška in da bodete zadovoljni z menoj.

Žiga. Dobro, dobro, otroka ljuba! Vajina pridnost mi je najslajše tolažilo. Hvala ti, Anica, ker mi si s tolikim trudom izvezla in obrobila moje robce. Kako se mi delo dopade, o tem jaz nimam sodbe, ker se ne umejem na taka dela; poprašati hočem mater.

Anica. O mati je vže vse to videla in rekla, da nisem slabo vézla.

Žiga. Dobro, dete moje! — Nù, kaj pa ti, Vladimir? Pokaži mi svoj prevod!

Vladimir. Evo ga! (V tem, ko oče za mizo sedeč pregleduje nalogo, pogovarjata se otroka na tihoma med sebj.)

Anica. Oj, kako je lep dan! Rada bi prosila očeta, da nama izpolni svojo obljubo in naju popelje v grajski vrt, v katerem je toliko lepih cvetic in še celó zverinjak, ali bojim se, da nama prošnjo odbije.

Vladimir. Ako je moja naloga dobro izdelana, prositi hočem jaz očeta, mene bode izvestno uslišal.

Anica. Dà, dà, prosi ga ti!

Žiga. Dobro, Vladimir! Stopi sèm k meni, da te poljubim. Tvoja naloga je izvrstna. Vztrajaj tudi dalje še v pridnosti in trudu, in premagal bodeš vse težave. Učenje ti bode vsak dan prijetnejše in še posebno prirodopis ti bode v zabavo in veselje.

Vladimir. In kaj nas uči prirodopis, oče?

Žiga. Prirodopis nas uči spoznavati naravo in vse óne stvari, ki nas obdajajo v naravi, da je bolje obračamo v svojo korist ter bolje razumevamo velikost in vsemogočnost Stvarnikovo.

Anica. Ali se bodem tudi jaz učila teh lepih stvari?

Žiga. Tvoja učenost, Anica moja ljuba, ne bode tako temeljita, ker ženska izomika dela ženske le ljubeznjivejše, toda s preobširnimi nauki se one ne smejo preveč oddaljevati od domačega posla. Deklicam se gre priučevati modrega in spretnega gospodinjstva.

Vladimir. Oče! Anica in jaz bi vas rada nekaj prosila.

Žiga. Povejta, le povejta, kaj bi rada. Vajino prošnjo rad uslišim, če nima nič napačnega v sebi.

Anica (nekako boječ se). Oh, vreme je danes tako prijetno — — —

Vladimir. In baš zdaj nimava nikakeršnega dela — — —

Žiga. Umejem, umejem vaju, ljubeznjiva otroka; rada bi se šla izprehajati z mano.

Anica }
Vladimir } (veselo skakajoč okolo očeta). Dà, dà, oče ljubi!

Žiga. Nù, ker sta bila takó pridna, šla bodeta z menój!

Anica. Oh, oče, kako vas imam rada!

Vladimir. Peljali bodete naju v grajski vrt, kder je zverinjak in toliko lepih cvetic!

Žiga. Nù, ako nič drugega ne želita, to se pač lahko zgodi. Počakajta me, da se preoblečem in stopim k materi povedati, da gremo iz doma in vama prinese slamnika. (Otiče.)

Tretji prizor.

Anica in Vladimir.

Anica. Oj, kakó ljubeznjiv je najin oče! Ali vidiš, bratec ljubi, kako rad ustreže najini prošnji, ako sva pridna?

Vladimir. In najina zabava bode toliko prijetnejša, ker veva, da sva zasluzila to veselje.

Anica. Res je takó! Jaz sem danes prav zadovoljna.

Vladimir. Ne morem čakati trenutka, da otidemo iz doma. Oj da bi vže bili v ónih lepih grajskih drevoredih! Tam bodem kar skakal od veselja! (Skače okolo okna ter zadene ob cvetlično posodo, ki pade na tla.)

Anica (zavpije). O jejmina! kaj si napravil, Vladimir?

Vladimir (ves prestrašen). In kaj je bilo v posodi?!

Anica. Ona ameriška cvetica, katero je oče najbolj ljubil. Le poglej, na tleh leži prelomljena!

Vladimir. Oh, Bog moj! Kaj naj storiva zdaj?!

Anica. Kadar oče ugleda zlomljeno cvetico, zeló bode nejevoljen.

Vladimir. In tudi v grajski vrt naju ne bode peljal.

Anica. Tiho! tiho! nekaj mi je padlo na um. (Pobravši cvetico, položi jo na polico in jo gleda). Pojdi in prinesi hitro malo voska, da jo oblepiva, samó da ne žali očesa.

Vladimir. Dà, dà, Anica! Oblépi jo z voskom in oče ne bode poznal, da je zlomljena. Grem po voska, takòj pridem. (Otiče.)

Četrti prizor.

Anica, potem Žiga.

Anica (še vedno ogledujoč cvetico). Nù, če bi se steblice takó skupaj sprijelo, nič bi se ne poznalo.

Žiga (stopivši v sobo). Nù, Anica, kaj delaš pri tej cvetici?

Anica (držeč evetino v roci, trese se od strahú). Oh, oče! ljubi oče!

Žiga. Kaj? Takó! Zakaj si utrgala cvetico, ki se je prvič v našem podnebbi razvetela? Cvetico, katero sem s tolikim trudom pazil, da je tudi pri nas uspela! In to še celó zdaj, ko sem mislil, da dobim seme od nje! Kakó si ti kaj takega storiti upaš. Oj ti nesreča, ti! In baš zdaj, ko sem hotel vama narediti veselje, narediš ti meni tako žalost!

Anica (boječ se). Oh, oče! Utrgala jaz nisem cvetice . . .

Žiga. In kako je prišel cvet v tvoje roke?

Anica. Posoda je padla na tla . . .

Žiga. To ni noben izgovor! Ako bi bila previdnejša, ne bila bi zadela ob cvetico. Ta tvoja nerodnost zasluži ostro kazen.

Peti prizor.

Vladimir (ugledavši očeta, ustraši se). Prejšnja.

Vladimir (zá-se). Oče se jezi nad sestrico?

Žiga. Iz majhnih pregreškov, storjenih iz neprevidnosti, lahko nastane velika nesreča. Izgovarjati se, da je neprevidnost kriva, to ne popravi škode. Da pa bodeš odslèj previdnejša, ostaneš danes domá!

Anica (stoji s povešeno glavo ter ne reče ničesar).

Vladimir (se počasi približuje očetu).

Žiga. Vladimir pojdi in vzemi klobuk, da greva v grajski vrt!

Vladimir (pólglasno). In Anica?

Žiga. Ostane domá, ker mi je uničila mojo najdražjo cvetico.

Vladimir. Oh, oče ljubi! (Pade na koleni pred očeta.) Nè, nè, ona ni kriva; jaz sem kriv! Skakajoč od veselja, da nas popeljete v grajski vrt, kjer bodem videl zverinjak in več drugih lepih stvari, zadel sem v polico in posoda z vašo najljubšo cvetico je padla na tla! Anica ni prav nič kriva! Ona gre z vami in jaz ostanem doma.

Anica (glasno joka).

Žiga. Kaj? Ti si zlomil cvetico?!

Vladimir. Dà, dà, oče ljubi, jaz sem to storil. Anica je nedolžna! (Vstane in objame Anico.)

Žiga. Oh, otroka moja ljuba! Pridita tù sem k meni v moje naročje! Zdaj vidim, kako se imata rada. Ti, Anica, hotela si raje kazen pretrpeti nego zatožiti svojega brateca, in ti, Vladimir, priznal si svojo krivdo ter hotel kaznovan biti. To je lepo od vaju in oba zaslužita plačilo.

Vladimir. Sestrica moja ljuba! zahvalim se ti za tvoje dobro srce.

Anica. Bratec moj ljubi! bila bi zadovoljna, da bi le ti ne bil kaznovan.

Žiga (pobira kosee razbite posode in je zloži pod polico, potem vzame zlomljeno cvetico in jo ogleduje). Kakor vidim, cvetica požene še jedenkrat in poglej bodita vidva previdnejša.

Vladimir. Jaz se ji nikoli več ne približam!

Anica. Jaz jo bodem gledala le iz daleč!

Žiga (odloživši cvetico na polico). Zdaj se pa le napravita, da gremo v grajski vrt, kakor sem vama obljubil. Ljubita se vedno tako, kakor sta to danes pokazala. Ljubezen mej brati in sestrami je največje veselje starišem. Take otroke Bog ljubi in blagoslavlja. (Polagoma otidó.)

Majniku pozdrav.

Pozdravljen nam bodi
 Preljubljeni maj,
 Pristréno pozdravljen nam bodi!
 Zelén je spet vrtee,
 Zelén je spet gaj,
 Zeleno spet vse je v prirodi.

In zopet vrnilo
 V prerôjeni svet
 Veselih se ptičic je pétje;
 Se s petjem vzbudílo
 Po travnikih spet
 In vrtilih je pisano cvétje.

Od cvetke do cvetke,
 Ki jútranji hlad
 Jo z bíserno rôso napaja,
 Brezskrbno letaje
 Metuljček krilat
 Od jutra do mraka ti raja.

Po gorski planini,
 Ko jútranji zôr
 Umika se záriji dnéva,
 Pojó vže pastirèki,
 Da daleč od gôr
 Veselo se petje odméva.

V dolinici tihi
 Pa virèek hladán
 Radóstno si nekaj šepeče,
 Ker valček mu v zimi
 Bil v led je vkován,
 Sedàj pa lehkotno mu teče.

Vse klije, vse rase,
 Vse diha radóst,
 Življenje, veselje povsodi!
 Zelén je spet vrtee
 Zelén je spet gozd,
 Oj majnik pozdravljen nam bodi!

Kakó bi veseli
 Ne bili tedàj
 Otroci mi v letnem tem časi;
 K veselju ko vabi
 Vzpomládni nas maj,
 Nas vabijo glasi in krasi?

Saj mine kot majnik,
 Prehitro nam čas
 Vesele in zlate mladósti;
 Jesén pa prinese
 In zimski nam mraz
 Skrbij in še drugih britkóstij.

dr. H. Z.

Zajčevega Jakca birma.

tari ljudje ne pomnijo tako lepe vzpomladi, kakor je bila tisto leto, ko je šel potem o binkoštih Zajčev Jakec k birmi. O sv. Juriji je bilo vže vse zeleno po travnikih in polji; dà, rež je vže imela klas, kar se pripeti redko-kedaj. Bilo je res, kakor bi vse pozdravljalo sv. Júrija, ker je zopet prišel v de-želo. Bogkove srajčike, petelinčki, bogkov ogenjček in še druge cvetice — kdo bi poznal vse, ko je malo ne vsaka drugačna in jih je toliko — stale so ob ste-zicah in potih, da se pokloné sv. Júriju v dan njegovega godú. Vsaj tako je vže starodavna navada, sicer bi se pa ne reklo v pesni:

„Sveti Šent-Juri
Potrka na duri,
Ima jedno hlačo zeleno,
Jedno rumeno;
Je še le prišel v deželo,

Ga je vže vse veselo:
Tičice v grmovji,
Kukov'ce v bukovji,
Rumene rožice lepo cvetó,
Se svet'ga Šent-Jurja veselé.“

Dà, dà, tudi ptičice so se vže oglašale na vrtu in v gozdu, povsodi je bilo tako prijetno, toplo in svetlo in živo, — vender Zajčev Jakec ni bil vesel. Nič ni premišljeval, zakaj neki pravi pesen, da ima sv. Júrij jedno hlačnico zeleno, jedno pa rumeno. Izvestno bi bil brez truda uganil, da pomenjajo zeleno-rumene hlače sv. Júrija dvojno barvo, s katero je običajno odeta priroda o njegovem godu: nekaj je namreč vže lepo zelenega, drugo pa ne ozelení tako zgodaj in še le poganja popke, ali ima na sebi še jesensko rujavo perje, kakor recimo hrast. Vse to je imel Jakec v malem prstu, vender se ni radoval krasnega mladoletja, ker ga je skrbelo, ali bode kaj, ali ne bode nič — — ubožec še ni vedel za gotovo, če mu bodo dovolili k sv. birmi vže te binkošti, ker bode dopolnil še le o sv. Jakobu sedmo leto. Domače ovce je pasel na solčni rebri in sanjal, kako lepo bi bilo pri birmi. Upal je, da pojde, ker je znal vse molitvice in tudi nauk o sv. Duhu na pamet; a bal se je, da se mu ne posreči, ker je še premlad. O, da bi vže štel sedem let!

Razposajena ptičica kukavica ga je rešila njegovih stisk in bojaznij. Zgodilo se je namreč takó, kakor v tisti znani pesni:

„Pastir pa pase ovce tri,
Na tratici sedí,
Drobna ptica priletí,
Na vejici obsedí.

Tam se je zasúkala,
Prav lepó zakukala:
„Kukú, kukú',
Zapela je lepó“.

„Kuku, kuku,“ donelo je po logu, Jakec je pa začel šteti. „Če zakuka sedemkrat, premlad sem še — samo šestkrat, pa pojdem,“ tako si je govoril in poslušal. Toda nemirna kukavica — saj jo poznate, kaka je včasih, ako se pri-pravi — odletela je menda nekam proč, zakaj Jakec ni čul več njenega glasú. „I, kdo te bode čakal, kukavica kukasta! — Se vé, da dobim listek za birmo, saj sem večji, kakor Andrejačev Janko, da-si je vže v osmem letu. Pa botra imam vže naprošenega, — pa novo obleko kupljeno, — tega še misliti ni treba, da bi mi izpodletelo.“ Jakca je to premišljevanje popolnoma potolažilo. Kar vnovič si je jel slikati, kakor da se vže pelje k birmi. Samó on bode sedel z botrom na

vozu, a drugi ga bodo zavidali. Belec bode vprežen in dirjal, da se bode vse kadilo za vozom. Ej, da bi vže prišla binkoštna nedelja! Koliko daril bode dobil in vsa bodo njegova, samó njegova!

Tisto nedeljo po sv. Júriji je oznanil gospod župnik, naj pridejo vsi otroci, kateri so namenjeni k sv. birmi, v ponedeljek zjutraj v šolo po listke. Jakec je zopet zaskrbelo. Pridno je ponovil, kaj je sv. birma, kake milosti podeli sv. Duh človekovi duši v tem zakramentu, in še druga vprašanja, katera bi mu utegníl zastaviti gospod župnik. Potem pa sta šla z materjo v šolo. Nu, Jakec je bil srečen. Nič družega mu ni bilo treba storiti, kakor lepo se prekrizati in zmoliti šest resnic, očenaš ter naštetí sedem sv. zakramentov.

„Nimaš sicer še polnih sedem let, toda ker si se tako dobro odrezal, dam ti listek. Le priden bodi, jeseni se pa vidiva v šoli.“ Prav te besede mu je rekel gospod župnik ter pomolil listek, brez katerega nobeden ne sme k sv. birmi. „Kaj je povitica, kaj sladkor, — listek, listek, ta je nekaj vreden,“ mislil si je Jakec ter silil mater domóv. Vso pot je bil vsaj sto korakov pred njo ter vihtel beli listek v roci.

„Le počasi, sicer se pobiješ!“ mirila ga je mati vže skoraj doma ter se smijala veselemu sinčku.

„Mati, sedáj pa morava iti z očetom brž botru povedat, da bode natanko vedel,“ sopihal je Jakec.

„Danes ga ni doma, saj je jutri še dovolj zgodaj,“ pogovarjal ga je oče prišedši na hišni prag.

„Pa čevljarju moram naročiti, da mi ne naredi prepozno obutala“, skrbel je zopet Jakec.

„Kar brez skrbi bodi, vže jaz uredim, da bode vse o pravem času pre-skrbljeno,“ tolašila ga je mati ter mu vzela birmanski listek, da ga spravi do binkoštné nedelje v molitveno knjižico, ker bi ga drugače Jakec lahko umazal, raztrgal ali celó izgubil.

Kmalu potem jo je Jakec brž k sosеду popihal in pripovedoval, da pojde vže letošnje binkošti k sv. birmi, čeprav mu še manjka nekaj mesecev do sed-mega leta. Sosedovi otroci so bolj molčali. Starejši so se spominjali svoje birme ter si želeli še kedáj tako srečnega dneva, kakor je bil tisti. Radi bi se popeljali še jedenkrat k sv. birmi, ali vedeli so, da vtisne ta zakrament duši neizbrisno znamenje, in ga nihče ne more prejeti dvakrat. Mlajšim pa je bilo hudo, da še nimajo sedem let. Še mali, triletni Vinko je slutil, da je dan sv. birme imeniten dogodek v človeškem življenji, zakaj takoj se je oglasil ter vprašal mater:

„Mama, kedáj moja birma?“

„Kadar bodeš tako velik, kakor je Jakec,“ bil mu je odgovor.

„Mama, velik — mama velik!“ stezal je Vinko roki k višku, Jakcu pa se je vse to neznansko dobro zdelo. Toda kmalu mu je to veselje pregnala nova skrb. Sosedov hlapec ga je namreč podražil, da ga bode udaril pri sv. birmi škof z lopato po lici. „Še ob zobé si lahko,“ posmehoval se mu je porednež hudobno.

„Ali res?“ popraševal je Jakec boječe sosedove otroke, kar jih je vže bilo pri sv. birmi. Toda le-tí so se mu poredno muzali, češ, le potrpi, saj poskusiš kmalu sam.

Se le domá pri oĉetu je izvedel Jakec, kaj in kakó.

„Hlapec ti je to samó nalašč rekel, da bi te malo postrašil,“ govoril je oĉe Zajec sinĉku. „Saj sem te vže učil, zakaj škof udari vsacega birmanca na lice, toda prav na leško in le z dvema prstoma. Kje pa naj dobi škof lopato?“

Jakec se je umiril, ker na oĉetove besede se je lahko zanesel: nikoli še niso bile neresniĉne. Odslĉj je priĉakoval ves sreĉen binkoštne nedelje, samó prepoĉasi so mu potekali dnevi. Toda kakor nerada, naposled se je vender približala tako vroĉe zaželjena nedelja. Na nebu ni bilo nobenega oblaka, noben vetrec ni

kalil mirú v prirodi, povsodi je bilo videti, da slavi sv. cerkev velik praznik — praznik sv. Duha. — Boter je vže prišel k Zajčevim.

„Še tebi zavežem birmo, ker sva si dobra prijatelja,“ govoril je Jakec, „potlej pa nikomur več: preveĉ sem se vže postaral. Poglej, tebi je sedem, a meni sedemdeset let.“

„Lahko boste še komu za botra, saj še ne umrete tako kmalu,“ odgovarjal mu je Jakec modro ter se zadovoljno ogledoval po prazniĉni obleki, zakaj nov je bil od peté do glave.

„Morda res še živim nekaj let, ali za botra nisem več,“ razlagal je boter nadalje svojemu birmancu. „Kdor je boter, mora skrbeti za birmanca v dušnih in telesnih stvaréh. Kakó naj pa jaz skrbim, ko sem od dne do dne slabotnejši?“

Jakec ni ugovarjal, pač pa se mu je dobro in imenitno zdelo, ker je on tako srečen, da je uprav njemu zadnjemu Petračev oče boter. Še pred poldnem so sedli k obedu: na mizni ogel boter, tik njega Jakec, potem mati in dekla, na drugi strani pa oče, na njegovi desnici v kotu Jakčeva sestra Metka z malo Tinico v naročji, na levisi pa brat Šimen. Mati je ta dan posebno dobro skuhala, zakaj pogostiti je imela botra in — kaj bi ga devali tako na zadnje mesto, saj bi brez njega še botra ne bilo k Zajčevim — in pa Jakca. Toda temu jed ni šla nič kaj v slast. Vedno je pogledoval botra, češ hitiva, da ne bodeva mudila. Boter pa mu je polagal kos za kosom na krožnik opominjajoč ga, naj se dobro podprè, ker Ljubljana je še daleč. Ker bi bil Jakec še navadne dni težko toliko zmagal, danes je bil pa še manj lačen, vrgel je marsikak košček porednima mačkama in psičku, ki so pazljivo čakali, kedaj se jih kdo spomni. Da se jim je pa ta dan posebno dobro godilo, sklepajte po tem, ker je bela mačica tako malomarno in zaspano gledala, ko je trgala njena tovarišica kos klobase, kakor bi niti ne vedela, kako dobra je mesnina.

„Sedaj bode pa vže treba odriniti,“ izpregovoril je naposled boter in jel moliti po jedi. Ker je pa uprav tedaj zazvonilo póludne, molil je še, angeljevo česčenje. „Molimo še za srečno popóludne in srečno vožnjo — očenaš.“ — Pri teh besedah se pa zazibljejo tlâ in miza in vsa hiša. Sveto razpelo v kotu in oljka za njim padeta skoraj na Metko, podoba nad botrovo glavo omahne na stran, pes zalaja, mački stečeta pod mizo, Tinica zajoka, prosjak z leseno nogo, kateremu je nesla dekla nekaj jedi, izpotakne se malo da ne na pragu, Jakec pa strmí, kaj je. „Bog in sv. križ božji! potres!“ zavzame se boter ter preneha moliti. Hvala Bogu, zemlja se ni več potresla, a prestrašili so se vsi, kar se je dalo.

„Birma bode vender le?“ poprašal je Jakec, ko ga je prvi strah nekoliko minul.

„Kajpada, kajpada,“ zagotavljal je boter in zmolil očenas do konca, potem pa sta se odpeljala z Jakeem v Ljubljano k birmi.

„Glej, glej, prav nazadnje bi se mi bilo skoraj vse pokvarilo,“ mislil si je Jakec ter se popravljal na zeleno pregrnjenem sedeži, zakaj vedno je lezel navzdolu, ker je imel prekratki nogi, da bi se bil kam uprl, kakor boter. Po poti ni utegnil mnogo izpraševati, ker je voz preveč ropotal. Ko sta pa hodila z botrom po ljubljanskih ulicah, ni miroval, dokler ni izvedel, kako da se je doma hiša tako stresla, da-si je težka in močno zidana.

„Ej, ljubi moj,“ učil ga je boter, naša zemlja je čudna! V njeni sredini je vse vroče in razbeljeno, reciva kakor v kakem pokritem kotlu — pa še veliko hujše — kjer kuhamo za živino. Kaj nè, včasih vzkípí kotel in zdi se nam, da se vse trese in da vrela voda, in kar se v nji kuha, privzdigne pokrov ter razžene kotel z ognjiščem vred. Takó se vznemiri često tudi goreče kamenje v drobu naše zemlje in buta s tako silo ob trdo skórijo, da se vse stresa, — da nastane zemeljski potres. In kakor se v kotlu vse poleže, kadar odteče nekaj vrelega kropa iz njega, takó se umiri tudi v sredi zemlje, ko izbruhne kak ognjenik; ali o tem ti povem drugikrat kaj več! Poglej, tam-lé je vže škofijska cerkev, ondù bodeš pri birmi, le hitro stopaj; čuj, vže pozvanja, sedaj se bode takój pričelo. Srečno sta se prerila Jakec in boter ter se vvrstila mej druge birmance in botre.

In potem? — I nù, Jakec je bil birman, pa se mu ni zgodilo nič takega, kakor ga je strašil sosedov hlapec, ampak škof mu je položil roki na glavo ter ga mazilil na čelu. Toliko, da se ga je potem dotaknil z dvema prstoma na desno lice v opomin, naj bode hraber vojniki Kristov. Nato mu je prevezal boter čelo z belim trakom, drugi duhovniki pa so mu kmalu sneli trak z glave ter mu obrisali čelo. In še predno je Jakec vedel, kaj se godi ž njim, vže sta kupovala z botrom odpustke. Dobil je zlato uro, ki je kazala takrat — in pozneje še vedno — tri, potem orgljice in kdo vé, kaj še vse, saj še domá dolgo ni hotel vsega pokazati. Zvečer ga je pa boter pri Zajčevih pohvalil, da je bil Jakec najpazljivejši izmej vseh birmancev, katerim je doslej birmo zavezal. Ni imel takih sitnostij ž njim, kakor nekdaž sè Sijajevim Lukcem, ki se mu je v Ljubljani izgubil. Na vse zadnje je podaril Petračev oče Jakcu še srebrn križavec — pa kaj bi še pripovedoval in pravil? Jakec še danes vse natanko pomni, kako je bilo, da-si mu je boter vže davno umrl in vže sam drugim birmo veže. — I nù, kaj bi tisto, nagajalo se mu je, pa je bil vender pred sedmim letom pri birmi! Vsak ni tako srečen, kaj?

Kajtimar.

Vojska.

(Obrazec iz mladih dnij.)

'To bil je vihár, to bil je vihár, —
 — — — — —
 Nikakor nikár ni bil to vihár,
 Bil divji je boj — — —

Gregorčič.

Nj, to vam je bilo pa časih vse drugačno življenje na Kórenski trati, nego je zdaj. Kar nas je bilo dečakov iz gorenjega in srednjega dela vasí, vsi smo bili časih gôri zbrani. In svinkali smo, nebeškali, kamenčkali, skakali, ukali . . . vse vprek. Na kakóvost obleke nismo gledali: imel je li továriš še krilce ali vže hlače, to ni delalo razložka. Le, da je bil korenjak, a to je moral biti! „Srajčnjekov“ nismo trpeli med seboj, preradi so jokali. Kadar je kak tak prilezel za starejšim svojim bratcem na trato, vselej je moral odlaziti.

Vse drugače pa je bilo zopet takrat, kadar smo igrali vojsko. Od te igre so bili pa izključeni tudi vsi oni, ki niso imeli hlač. A vojske nismo igrali vsak dan. Le kake nedelje popóldne se je to zgodilo. In zakaj? Takój vam povem.

Gornikov strije je bil črevljár. Imel je v uku dečka, ki pa ni bil domačin. Blizu Kranja nekje je bil domá. Klicali so ga na imé: Peter. A bil je Peter mnogo starejši, nego li mi drugi. Njegovo prijateljstvo z nami je dajalo nekaterim starejšim jezičnikom tudi povód, da so ga imenovali zeló — otročjega. I nù, nam otrokom se je pa zdel le zeló, zeló — prijazen. Bodi si vže, kakor hoče: Peter je bil naš dober prijatelj. On je bil tisti, ki je med nas prinesel novo igro — vojsko.

V nedeljo popóludne je imel Peter prostó. Tedaj je prišel na trato, bodi si vže samovoljno, bodi si na izrecno naše povabilo in prošnjo. Radostni smo ga vselej vzprejeli. „Vojsko bomo igrali,“ dejal je ponosno stopivši med nas. — „Kar vas je malih — stráni, tam pod črešnjo se igrajte!“ — Nató odbere izmej ostalih večje in krepkejše. Ti so bili konjiki, a drugi pešci. Razložek mej konjiki in pešci je bil pa ta, da so konjiki morali skakati in rezgetati, kakor konji, pešci pa so korakali v vrstah. — „Pálice v roke!“ zavpije Peter. Skočili smo pónje. „Sedaj vas pa razdelim. Ti Govedarjev, Andrejčkov, Tadejev, Skorjančev, ti, ti in ti — ste Turki, drugi ste pa „naši.“ — Peter je bil pa „regenál“, — kakor je običaval reči. Turki so se umaknili v gorenji konec trate. Konjikov je bilo nekaj na tej, nekaj na óni strani. Seveda pa so bili „naši“ vedno močnejši, za to je vže skrbel Peter. Napadalci so bili naravno najčehše „naši“, a napadani in bežeči — Turki.

In vnel se je boj, ljut boj! Konjiki so lovili konjike, pešci pešce, konji so rezgetali, ujeti zdihovali, ranjeni stokali, zmagalci kričali, zmagani jokali, — prav kakor je zapovedal Peter. Ko je bil premagan in ujet zadnji Turek, odpeljali so „naši“ zmagane v slovesnem sprevôdu na sredo trate. Prišedši na mesto, zaukaže Peter zmaganim Turkom: „Pokleknite!“ Storé. „Postreljeni bodete vsi od kraja,“ reče potem mogočno. Začuje se jôk in stók med premaganimi. „Vi pa, ki ste se vrlo borili, postrelite jih!“ reče zopet. Odbrani vzemó palice, namerijo v klečočé . . . Peter šteje: jedna, dve, trr . . . í! — pók, pók, pók in — Turki popadajo po tleh. Sledil je pokòp postreljenih. Zmagalci poprimejo navidezno mrtve za roke in noge, ter jih prenesó v spodnji konec trate, kjer je bila mala dolinica. Tam jih položé „v grob“. H konci zaórijó zmagalci krepek „živijo“, ki mahoma oživi umrle . . .

Tak ali jednak je bil skoraj vselej konec vojski na Kórenski trati.

A sedanji mladi rod ne igra več vojske. Tudi mi je nismo dolgo. Čujte, povem vam, kaj se je dogodilo, ko smo jo igrali zadnjikrat.

Velikonočnega ponedeljka popóludne je bilo. Lep dan. Gorko vzpomladánsko solnce je žarno ogrevalo probujajočo se zemljo.

Tiste dni je bil domá na počitnicah Steletov Francè, ki je hodil v mestu v šolo. Bil je naše starosti.

Popóludne tistega dné nas je šla kopica od krščanskega nauka. Med nami je bil tudi Peter. Uprav smo ga prosili, naj gre z nami na trato igrat vojsko. — Tedaj nas pa dohití Steletov Francè. Čul je naše pogovore. „Oj tudi jaz pridem!“ deje veselo, začuvši kaj nameravamo. „Kapselnov papirnatih imam domá, da bom streljal in — kanonček imam tudi. Miklavž mi ga je prinesel.“ — Razložil nam je, kaki so „kapselni“, kanonček smo poznali. Veseli smo ga vzprejeli méd-se. „Danes bode vojska, danes!“ klicali smo radostni; še Petru je veselja žarélo lice . . .

Na trati smo se zbrali. Prišel je tudi Francè. Česar je bilo treba, odredil je Peter. Odbral je Turke, odločil konjike in pešce ter razpostavil „naše“. Na skali kraj trate se je pa nastanil Francè s svojim kanončkom. Pričela se je vojska.

Vže je jelo pokati na skali, da je odmevalo izpod Medvedjeka, vže ste bili vojski v najhujšem ognji, vže se je glasil po trati krik in vik preganjalcev in preganjanih, vrisk in stok in jok in pok . . . kar nekdo nenadoma zavpije sredi najhujšega bója zategnjen „ooj, ooj!“ Tedaj smo jo pa udrli, kar nas je bilo v

hlačah, bodi si Turek, bodi si „naš“ raz trato dôli na cesto ali v vas, kamor je bilo komu bliže. Za nami pa se je slišal jok bežečih „kikljarjev“, srajčnjekov in kar je bilo takih gledalcev. Najtežje je bilo pač ubežati Francétu. Precej časa je trajalo, predno je zlezal raz skalo. Po tem pa je stisnil kanonček pod pazduho in je vevrl za nami, kar so ga nesle nogé.

In kdo je provzročil ta občni beg? — Tiste dni je bival pri Čošeljnu, največji gostilni v naši vasi, star gospod. Nedavno se je bil naselil ondù. Pokašljeval je in hotel se je pozdraviti v rezkem planinskem zraku našega zadolja. Kaj ljub gospod je bil in radi smo ga imeli otroci. A nekega dne si je kupil v sosedni vasi sila velikega — psa. Oj, to smo se bali tega psa otroci. Še stari gospod se nam je prineljubil od ónega dne, ko je jel pohajati s tistim psom. Nikdo več izmed nas si ni upal od tedaj mimo Čošeljna skozi vas. Ta prebiti pes!

Tistega popóludne se je sprehajal stari gospod s psom ob potoku, ki teče ob dolnjem konci trate. Začuvši naš krik je krênil izvestno po strmem pôti navzgor ter prišel na trato. Tudi psu se je zdelo naše počenjanje nekam nenavadno. Zatorej skoči par korakov naprej, bodi si vže, da se je hotel z nami igrati, bodi si da je imel hudobnejše namere. Jeden naših sobojnikov ga opazi . . . zavpije, mi pa v dir . . .

Ne vem, koliko jih je padlo na tistem begu . . .

Jedini, ki ni bežal onega popóludne, bil je — Peter. Sredi trate je stal in ne menèč se za psa gledal za nami. Užalil ga je naš beg. „To so — vojaki!“ dejal je neki in solza mu je prišla v okó. Ali iz nejevolje, ali pomilovanja, — kdo vé?

Od ónega dné ga ni bilo več na trato. In vojske nismo igrali nikoli več. Tudi sedanja mladež je ne igra. S Petrom je prišla, s Petrom tudi prešla.

A mênì so tako ljubi ti — mladostni spomini!

J. Volc.

Iz naše vasice.

(Piše Janko Barlè.)

XVI.

ko drugače nè, v velikem tednu se ga izvestno spomnim Boginjkega Martina. In kaj se ga ne bi? Sicer se óni veličastni cerkveni obredi ravno tako praznično in dostojno vrše v naši cerkvi in vender manjka Martina in ga manjka. Ni ga in ga ne bode, kateri bi tako pobožno nosil križ, kakor ga je nosil on; ni ga, kateri bi pridno in točno prihajal k slovesnim cerkvenim opravilom, kakor je prihajal on; ni ga, kateri bi s tako izpodbudnostjo bil pri vseh pobožnostih, kakor je bil Boginjski Martin.

Kakor bi bilo danes, tako se ga še spominjam. Tistega ne, da bi se naša vasica mogla ponašati ž njim — bil je iz bližnje vasice — vender pri nas je

bila župnijska cerkev in Martin ni nikdar manjkal. Bil je majhen, nekako zalit možiček in kar sem ga poznal vedno enakoličen. Vže močno nagubano lice mu je bilo suho, kosti v čeljustih so mu nekako vèn štrlele, zato mu so bile velike oči še bolj udrte, ustnice so mu bile debele, a čelo so mu pokrivali enakomerno prirezani lasje. Petičen ni bil, živela sta z rōdno sestro v siromašni kolibici prav ubožno. Ono malo zemljišča, kolikor sta ga imela, dajalo jima je nekoliko pridelka, redila sta kakega prašička, a največ sta hodila v dnino na krasinsko pristavo. To vem, da posebno iskren delavec Martin ni bil, ker ga je neprestano mučila nadležna naduha, a vender so ga imeli povsod radi, ker je bil pošten, kolikor ga je bilo, a poštenje je bolje nego življenje!

Oj da bi bili videli Boginjskega Martina v cerkvi. Stal je vedno na desni strani žrtvenika in molil iz velike, lepo vezane knjige, da ga je bilo veselje gledati. Oči si je oborožil z naočniki in póluglasno šepetajoč prebiral pobožne molitve. In kadar je bilo treba odgovarjati, recimo pri litanijah, tedaj je on sam takó glasno odgovarjal, kakor polovica cerkve, kar je tudi povse lepo in pravo, ker jaz ne umejem, zakaj naši ljudje tako tiho odgovarjajo, kakor da bi se bali ali celó sramovali dati vsemogočnemu Bogu dolžno čast in hvalo. A ne samó, da je glasno govoril, nego tudi svoj glas je povzdignil Martin, kadar se je kaj pelo, kar naj bi se tudi od drugih posnemalo, ker je izvestno prijetno in veličastno, ako vsa cerkev poje, ako se vsa srca pobožnikov izlivajo v pobožni pesni v veličastno molitev. Stal ali pa klečal je Martin nepremično kakor kaka kamenita podoba, le če je nastal kak šepèt, povzdignil je svoj pogled in to je bilo dosti, da so se spomnili razposajenci, kako se je treba vésti v cerkvi.

Tak je bil Boginjski Martin, kadar ni bil v službi. Ali večkrat se je pripetilo, da je moral kaj pomagati cerkveniku. Nù, in križ nositi! Te službe bi ne bil prepustil Martin drugemu za noben denar nè. Pri križevem potu, evo Martina s križem! Pri slovesnih opravilih v velikem tednu, pri procesijah, vselej je šel Martin prvi s križem in šel pobožno, saj je vedel čegava je ona podoba na križu.

Neke nedelje popóludne je bilo, ko se je prikazal Martin na naših vratih. Jaz sem bil takrat še majhen srajčnjek, a vender se ga še dobro spominjam. Prišedši k mojemu očetu, odkašljaj se je in dejal:

— Prošnjo imam, prošnjo, gospod učitelj. Ko bi mogli in mi hoteli — —

— Nù, Martin, kaj je dobrega? Le recite!

— Vže več časa sem se spravljaj, da vas to le zaprosim. Ne bi rad, da mi se pokvari molitvena knjižica. Če bi mi hoteli te nožnice malo pokrpati, papir je vže popustil, pa še razpadejo, ako se za časa ne popravijo — in izvlekel je iz žepa skrbno v rutico zavito svojo molitveno knjižico, katere nožnice so bile vže nekoliko popustile.

— Nù, kaj tacega se vže storí, dejal je moj oče in tudi izpolnil Martinovo željo. Zlepil mu je do prihodnje nedelje nožnice in jih vse prevlekel z novim pisanim papirjem, da so bile skoraj lepše nego li takrat, ko jih je Martin kupil. Ej, da ste videli Martina, bil je bolj vesel, kakor da bi mu bil kdo podaril cekin. Ni se mogel mojemu očetu dosti zahvaliti; ogledaval je nožnice in jih zavil kakor kako posebno dragoceno stvar. Posihmal mu jih je moj oče še večkrat popravil.

Iz naše župnije je malokdaj kdo obiskoval latinske šole. Le malokdo se je še spominjal, kdaj je bila pri nas zadnja nova maša, in mej ónimi, kateri so se tega dneva spominjali, bil je tudi Boginjski Martin. On ni mogel nikoli pozabiti ónega dneva. In kako bi ga tudi pozabil? Saj nova maša ni majhna reč, in če bi imela nove črevlje raztrgati, da bi prišla na novo mašo — če bi bilo še tako daleč, šla bi tjà — govorila je često moja babica. Takó je mislil tudi naš Martin in želel, da bi se tak dan skoraj povrnil. Ali bilo je malo upanja, ker včasih se je res vže kateri iz naše župnije zaletel v latinske šole, kakor se je Kukmanov Janez, ali ponesrečil se je in nove maše le ni bilo. Kar najedenkrat smo vzrojili. Bili smo to: Krašovcev Tine, Krivoglavški Miko, Zelanov Tiče, Kambičev Peter in pa jaz. Izvestno nas naši stariši niso nikoli pričakovali s takim veseljem ob počitnicah domóv, kakor nas je pričakoval Boginjski Martin. Nù, in ko smo se veliki teden prvič postavili pred žrtvenik, takrat je kar kipelo od veselja Martinovo sreč. Kaj ne bi? Saj smo tudi sami komaj pričakali ónih dnij, ko smo se smeli pridružiti predobremu gospodu župniku, kapelanu in mojemu očetu in ž njimi zapeti ono milo, žalostno pesen Jeremije proroka. Razdelili smo se na dve strani, jedni smo bili na desni z gospodom župnikom, drugi na levi z gospodom kapelanom in mojim očetom in drug drugim odgovarjajoč smo peli one veličastne psalme, katerih notranje lepote seveda takrat še nismo razumeli, če tudi smo si vže nekaj let ubijali latinščino v glavo. Ne morem reči, da nisem ljubil svojega očeta in vender sem bil vedno na strani gospoda župnika, kateri je bil nam vsem drugi oče. Peli smo, kar se je dalo, a Martin je pri žrtveniku molil in ugaševal rdeče sveče, kadar mu je moj oče namignil. In dobro se še spominjam, kako nas je po ónih svetih opravilih pohvalil — dobremu možičku so kar solzé lesketale v očesih — dejal je:

— Samó to si želim, ljubi moji, da bi vas jedenkrat videl pred žrtvenikom.

— Kje je še to Martin? — dejali smo mi.

— O jej, čas hitro poteče, le pridni bodite, to bode čast in veselje za vso župnijo — o Bog, da bi ga le dočakal.

Ali dočakal ga ni dobri Martin. Poslušal nas je res še nekoliko let, kako smo peli veliki teden, nù, skoraj ne več vsi. Prvega je nestalo Tineta — oblekel je res vže duhovsko obleko, ali Bog ga je poklical poprej k sebi, nego je mogel zapeti novo mašo. Drugi je legel v grob Peter, tretji pa Martin. Bog daj njihovim dušam mir in pokoj! Mi trijé: Zelanov Tiče, Krivoglavški Miko in jaz smo pa res postali „gospodje“ in vem, da so nas, če ne na zemlji, pa gori iz nebes gledale duše ónih treh dragih pokojnikov naših, ko smo slavili najlepši in najsvetejši dan svojega življenja. V naši vasici so se slavile vender tri nove maše kmalu druga za drugo...

Listje in cvetje.

Zjutraj.

Daj, Gospod, da sree moje
Cvetki nežni bo jednako,
Ki zaprè peresca drobna
Ostri slani noč si vsako.

Ko pa zjutraj solnce sine,
Vstaja, v solnce se ozira
In peresca cvetna zopet
Nežno v zraku razprostira.

In takó se naj zapira
Grehu — sree moje redno,
Žarkom pa resnice zlatim
Bodi mi odprto vedno.

Rakulski.

Nové knjige.

* Pomladni glasi posvečeni slovenski mladini. III. zvezek. Uredil Alojzij Stroj. V Ljubljani. Založili sotrudniki. — Tiskala Kat. tiskarna. 1893. 8° 110 str. — To jako lično knjižico omenjamo v prvi vrsti ter jo živo priporočamo vsem šolarskim knjižnicam in prijateljem slovenske mladine z željo, da bi skoraj tudi 4. zvezek prišel na svetlo. Cena knjižici melko vezani je 20 kr., lično vezani v polplatno 30 kr.

* Prine Evgenij Savojski, slavni junak in vojskovodja avstrijski. Zgodovinska povest. Slovenskemu ljudstvu spisal. S. Hrvojič. V Ljubljani. Založil in prodaja Ant. Turk, knjigovez. 1893. 8°, 78 str. — Tudi ta najnovejša knjižica je vredna, da jo pridno čita naša dobra slovenska mladina. Cena 24 kr.

* Angeljček otrokom učitelj in prijatelj. Izdal Anton Kržič. VII. zvezek. V Ljubljani, 1893. 8°, 48 strani. Cena 12 kr. — Z veseljem pozdravljamo tudi ta zvezek obče priljubljenega „Angeljčka“ z željo, da bi ga v nobeni hiši ne manjkalo, kjer so pridni otroci in radi čitajo knjižice, ki so pisane njim v pouk in zabavo.

* Stanley in njegovo potovanje po Afriki. V Ljubljani. Tiskali in založili J. Blaznika nasledniki. 1892. 12°, 122 strani. Cena 20 kr. — Knjižica je po vsebini pripravna za bolj odraslo mladino. Škoda le, da je prepovršno pisana v težko razumljivem jeziku. V kakem drugem natisu jo bode treba predelati vso, osobito kar se tiče pravilnosti slovenskega jezika.

Kratkočasnice.

Učitelj: Jakec! Koliko čutov ima človek? — Jakec: Pet. Dve oči, dve ušesi, pa jeden nos. —

Kmet: Dober večer, gospod! Sneg bomo dobili, sneg. — Gospod: Po čem sodite, da dobimo sneg? — Kmet: Ker vže gre! —

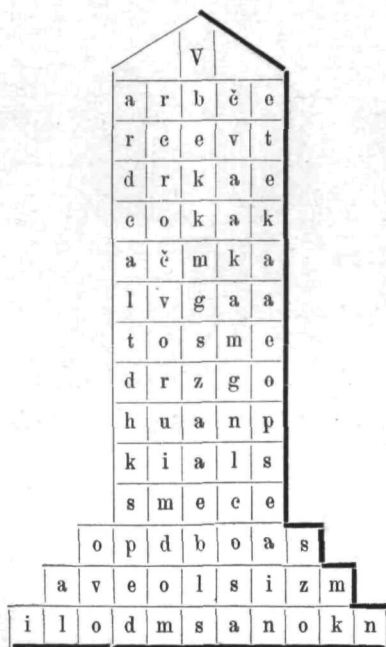
Učitelj: Nu Tonček, zakaj neki hodi rak nazaj? — Tonček: Zato, da ne vidi, kadar v vodo pade. —

(Nabral Jožko G. Planinec.)

Obelisk.

(Priobčil H. Robiňak.)

Preložite črke v posamičnih obeliskovih vrstah takó, da dobite v prvi vrsti soglasnik, v vseh drugih vrstah pa besede. — Črke v srednji naopični vrsti, ako je čitate od zgoraj nizdolu, in črke v zadnjih treh vrstah vam povedó nekaj, kar je vsacemu pridnemu čitatelju našega „Vrtea“ znano.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

